

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Pád Berlína 1945

Petra Horáková

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická
Katedra historických věd
Studijní program Historické vědy
Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce
Pád Berlína 1945
Petra Horáková

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Kodetová
Katedra historických věd
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Tímto bych chtěla poděkovat paní Mgr. Petře Kodetové za odborné a cenné rady, ochotu a trpělivost při vedení své bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod	Chyba! Záložka není definována.
2. Situace v lednu 1945...	Chyba! Záložka není definována.
3.Sovětský postup k Odře	10
4. Jaltská konference.....	14
5. Západní fronta	16
6. Stavka.....	17
7. Německé síly ve východním Prusku	18
8. Ofenziva Slunovrat	19
9. Dobývání Breslau.....	21
10. Pomořansko a Odra.....	22
11. Výměna Himmlera.....	27
12. Boje na Odře.....	28
13. Berlín na obzoru.....	29
14. Spojenci na Rýně.....	31
15. Den před bitvou.....	33
16. Útok začíná.....	34
17. Hitlerovo poslední narozeniny.....	36
18. Město v troskách.....	37
19.Hitlerova sebevražda.....	39

20. Dobytí Reichstagu.....	39
21. Konec nacistického Německa.....	40
22. Závěr.....	42
23. Seznam literatury.....	43
24. Resume.....	44

1. Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala pád Berlína 1945. Téma jsem si vybrala díky své oblibě druhé světové války, o kterou se zajímám již delší dobu.

Jako stěžejní knihu své práce mám vybranou knihu dle doporučení od Anthonyho Beevora (*Pád Berlína 1945*), která se mi četla velmi dobře a obohatila mne o mnoho nových informací a zvratech, které doprovázeli konec druhé světové války. Dále mám ve svém výběru autory jako například Williama L. Shirera (*Vzestup a pád třetí říše*), Anthony Read a David Fisher (*Pád Berlína*), Robin Neillands (*Dobytí Říše*) a Trevor Roper (*Poslední dny Adolfa Hitlera*).

Ve své práci chci v první řadě zachytit okamžiky vpádu rudé armády do Berlína a pád Berlína jako takový. Utrpení hladovějícího a demoralizovaného civilního obyvatelstva, vojáků vyčerpaných již nesmyslnými sebevražednými pokusy o zpomalení postupu ruských vojsk do centra Berlína. Poslední dny Hitlera a jeho pocity plné zrady a zklamání nad zbabělostí svých nejbližších spolupracovníků „krysy opouštějí potápějící se loď“.¹ Hitler věděl, že konec je nevyhnutelný a spolu se svou ženou Evou Braunovou se rozhodli vzít si život. Nejen on si však vzal život, ale i jeho věrný pobočník Goebbels se svou ženou Magdou a jejich dětmi. Magda odmítla pokus o uprchnutí i přes protesty ostatních pracovníků v bunkru. Hitlerovo tělo spolu s Eviným bylo nakonec spáleno kvůli ztížení identifikace. Chci také zmínit vůdci 56. Narozneniny, které se staly i prvním datem tvrdého bombardování sovětského dělostřelectva. Dalším bodem je skomírající obrana a zneužití dětí z Hitlerjugend.

Svou práci však začnu již přechodem sovětských vojsk přes řeku Odru a zmíním jednotlivé fronty Rokossovskije, Koněva a Žukova, před nimiž německé obyvatelstvo prchalo v naprosté hrůze z pomsty, která je čekala

¹ BEEVOR, Antony, *Pád Berlína 1945*, Praha 2004, s. 217

“Nebudeme mít slitování. Zaseli vítr a teď budou sklízet bouři.”² To jak Ruští vojáci byli nedisciplinovaní, vedlo k ohromnému rabování, zbytečnému ničení a dokonce zneužívání svých vlastních žen, které byly do Německa dovedeny na nucené práce. Tyto incidenty se staly velkým problémem pro ruské velení a vznikl strach z toho, že se vojáci začnou ptát, proč je jejich úroveň žití o tolik horší než jakou mělo německé obyvatelstvo, což významným způsobem mohlo narušit sovětskou propagandu.

V jedné z dalších kapitol se také chci zmínit o západních spojencích a jejich bitvě v Ardenách, která byla posledním významným pokusem Německa o zvrácení války. Chování německých vojáků při této ofenzívě jen přivilo nenávist k nim samotným, kvůli nařízení, že se nesmějí brát zajatci (Malmédský masakr).

Zmíním i Jaltskou konferenci, kde Stalin byl schopen přesvědčit Roosewelta a Churchila o tom, že Berlín již zdaleka není nejdůležitější bodem pro dobytí a ukončení druhé světové války a že Rusko o něj ztrácí zájem. Stalinovi hrálo do karet to, že byli Churchill s Rooseweltem velmi indisponováni. Po celou dobu konference je nechal odposlouchávat. Roosevelt trpěl těžkou nemocí, na kterou zanedlouho umírá a Churchill tím, že neměl v Rooseweltovi potřebnou oporu a propukli u něj deprese, které ho provázeli celý život.

Práci zakončím podepsáním míru 7. května 1945 v Remeši, kde byli pouze západní spojenci a o den později za přítomnosti sovětských vojsk míru v Berlíně.

² BEEVOR, Antony, *Pád Berlína 1945*, Praha 2004, s. 180

2. Situace v lednu 1945

Ve 4. lednovém týdnu probíhal na území Berlína úpadek. Z východních oblastí se do Berlína valil velký přísun hladových uprchlíků prchajících před nemilosrdnou sovětskou armádou. „Sovětské vojáky hnaly vpřed nejen nesmlouvavé rozkazy jejich velitelů a politických komisařů, ale i vcelku pochopitelné, byť vyšším morálním principem těžko ospravedlnitelné nižší pudy: nenávisť, touha po odplatě, dlouhým válčením probuzená morální zhrublost“³ Velká část německého obyvatelstva v tuto dobu již slepě nevěřila ve slunnou budoucnost a riskovala odposlech stanice BBC, která přinášela reálné informace o stavu války a to i přes to, že jim hrozily tvrdé tresty při jejich dopadení. Doprava ve zničeném Berlíně pomalu začala znovu fungovat. Obyvatelé Berlína si však ubytování raději hledali co nejbližší svému zaměstnání a přespávali v ruinách domů poničených bombardováním hlavního města. Pokud se někdo snažil opustit Berlín a byl přistižen, tak ho čekaly velké nepříjemnosti. Na Goebbelsův rozkaz bylo opuštění města bráno jako dezerce. Bylo proto nutné si sehnat cestovní povolení, což bylo často velmi obtížné. Velké štěstí měli zaměstnanci ministerstev, protože je zanedlouho evakovali na jih. Lidé v Berlíně toužili odejít na venkov, kde ještě bylo dostatek potravin.⁴

Děsivá se v tuto dobu stala vlna poprav na rozkaz Himmlera. Popraveno bylo několik členů německého odboje spojených s červencovým spiknutím jako například hraběte Helmuta Jamese von Moltze. Do popředí se však dostal Goebbels. Goebbels byl říšský komisař pro obranu Berlína a zároveň ministr propagandy. Byl obhájcem totální války. Vystřídal Hitlera v některých jeho úkolech jako například v navštěvování vojáků, řečnění, pořádání přehlídek Volkssturmu. Hitler se stáhnul do ústraní. Díky tomu se začaly šířit mezi lidmi spekulace dokonce o tom, že Hitler je mrtev, což napomohlo Goebblesovi v růstu jeho popularity u veřejnosti.

³ CILEK, R., *Čas vítězů, čas poražených*, Praha 2008, s. 50.

⁴ BEEVOR, A., *Pád Berlína 1945*, Praha-Plzeň 2004, s. 75-76.

Z Hitlera se stala troska, která naprosto zavírala oči nad utrpením svých obyvatel a Berlína, který býval jeho pýchou. Hitler trpěl velmi vážnými zdravotními problémy. Hitlerův hlas pozbýval někdejší energie, která si dokázala většinu německého obyvatelstva podmanit. Ani se vzhledem na tom nebyl o moc lépe. Štábní důstojníci byli zděšeni, tím jak za sebou táhnul svou nohu a musel si přidržovat levou ruku a velmi často se hrbil. Svou pleť měl pobledlou a jiskrné oči, do kterých se každý bál zahledět, byli mrtvé. Hitler za krátkou dobu vypadal jako stařec, přestože teprve měl slavit 56. narozeniny. Rovněž ztratil zájem o statistiky a podrobnosti, kterými byl vyhlášen. Stal se z něj člověk, kterého sužovala nedůvěra a strach ze svého okolí. Hitlerovo okolí dokázalo být chamtivé a zkorumpované. Řeči o jejich oddanosti a sebeobětování byli často jen lži. Mnoho z Hitlerových pobočníků byli jen soupeřícími pány. Navzdory jejich vojenským uniformám, nemohla tato situace být více vzdálena tomu, co se odehrávalo na frontě. Čím se Hitlerovo zdraví zhoršovalo, tím více vzrůstalo množství intrik. Goring, Geobbels, Himmler a Bormann si přáli být na Hitlerově místě. Věřili, že třetí říše přečká válku i přes ztráty rozsáhlých území⁵.

3. Sovětský postup k Odře

Koncem třetího lednového týdne se 1. ukrajinský front maršála Koněva po dobytí Krakova a Radomil zaměřil na Stalinův rozkaz na Slezsko. Rozhodl se začít obkličováním průmyslové oblasti Katovic po Ratibor. Stalinovi se dařilo během následujících dvou týdnů získat důležité továrny bez poškození. Ztráta továren, oceláren a dolů byla pro německou produkci zničující. Podle slov samotného Speera mělo Německo v lepším případě dva týdny do svého konce.⁶

Hitler udělal překvapivé rozhodnutí, protože odvolal generála Harpeho a vyměnil ho za svého oblíbence generála Schörnera. Vojáci ze 17. německé

⁵ BEEVOR, s. 77.

⁶ Tamtéž, s.78

armády se sice stihli stáhnout, ale horší osud čekal mnoho žen a dětí. Některé ženy odmítali opouštět hroby svých mužů, jiné se báli o svůj majetek.

Sovětům začal dělat starosti Rybalkův 1. ukrajinský front, protože postupoval příliš rychle. V Koněvově středu se 5. gardové i přes zmatky vzniklé po Rybalkově manévru podařilo obsadit předmostí Odry poblíž Ohlau. Vpravo pak Leljušenkova 4. Gardová tanková armáda zajistila další předmostí Odry na západním břehu u Steinau, přestože bylo urputně bráněno. Němci rychle vyslali 169. pěší divizi na obranu slezského hlavního města, za které bylo prohlášeno Breslau. Hitler po tom co se dozvěděl, jak Sověti zajistili břeh Odry, nařídil protiútok generálům von Saucken a Nehringovi a to i přesto, že jejich vojáci po namáhavém úniku z Polska neměli čas na odpočinek.⁷

Nejhorší byl však osud obyvatel Breslou. Část zemřela na parnicích potopených Leljuškovými tanky. Hrozivý byl osud žen a dětí, kterým jejich manžele a otce povolali jako obranu města do Volkssturmu. Ženy, kterým se nepodařilo dostat do záchranných vlaků, se přesto svých dětí nevzdaly a snažily se je opatrovat. Teple se oblekly a vydaly se na cestu v naději, že jim po cestě pomohou NSV (charitativní org. nacistické strany). Postupem času zjistili, že se o sebe musí postarat sami. V zimě to bylo těžké, a proto během vyčerpávající cesty začaly umrzat jak děti, tak jejich matky.⁸

Žukovův 1. Běloruský front postupoval na severozápad. Vyhnul se místům odporu a nařídil postup 70-100 km za den. Stalin mu však nakázal, aby opět zpomalil, a až bude na Odře, tak musí počkat na Rokossovskijeho než dokončí své operace ve východním Prusku. To se však Žukov snažil Stalinovi vymluvit a prosil ho o to, aby mohl postupovat dál. Stalin mu to nakonec povolil. Žukovova armáda překročila oblast na západě Polska. Touha Poláku po pomstě se stávala často pro sověty nepohodlnou. Severov si stěžoval u Berji, že narušují chod operací. Pokud se jim dostali pod ruku němečtí vojáci, často je pozabýjeli dřív, než od nich Sověti mohli něco zjistit. Žukovovo rozhodnutí postupovat se vyplatilo, protože Němci neměli dostatek

⁷ BEEVOR, s. 78-79

⁸ Tamtéž, s. 79

času na to vytvořit obranné linie. Problémem se stalo dobytí města Poznaň pro Katukovovu 1. gardovou tankovou armádu. Když Katukov dorazil k Poznaňi, tak bylo zřejmé, že město nejde podle plánu dobít za chodu a proto ji přenechal Čujkovovi.⁹

Greiser a Koch z Východního Pruska utekli, ale všem nařídili, aby se v městech drželi. Do 20. ledna byla zakázaná evakuace civilistů, což vedlo k tomu, že z mnoha oblastí se nedostalo více než 50% obyvatelstva. Vasilij Grossman, který se opět přidal k Čujkovově 8. Gardové armádě tušil, že jsou pečlivě sledováni německým obyvatelstvem. Němci, které sovětská armáda předjela, se dali na úprk opačným směrem, protože se báli pomsty, kterou přinášeli jak Sověti, tak Poláci, kteří se chytli každé příležitosti, aby je mohli okrást. Což sověti nechápali, protože nikdo z nich pořádně netušil, co se v Polsku za zvěrstva odehrálo ze strany Německa.¹⁰

Dalším velkým problémem sovětské armády se stali stížnosti sovětských žen přivlečených například z oblastí Kyjeva či Charkova. „První odřad zabírá hodinky, druhý odřad bere ženy a třetí bere zavděk tím, co zbylo“¹¹Dívky s pláčem vyprávěly publicistovi Vasilijovi Grossmanovi, jak je jejich vlastní vojáci znásilňují. Grossman odmítal věřit, že by tohohle byli schopni frontovní vojáci, kteří postupují dnem i nocí za stálého nebezpečí života. Podle něj toto měli na svědomí zádní voje. Boje v Poznani se stali věštbou toho, co sovětskou armádu čeká v Berlíně. Grossmana, který se účastnil bojů o Stalingrand velmi zajímalo, co udělá Čujkov. Čujkov se teď ocitl ve stejné situaci uličního boje jako ve Stalingradu, akorát se otočily strany.¹²

Čujkov byl velmi překvapen, jak mohli přehlédnout takovou věc, jako je prvotřídní pevnost v Poznani. Zatímco Čujkov bojoval v Poznani, zbytek jeho armády a 1. gardová tanková armáda postupovaly na linii východně od Odry. Hlavním problémem se stalo zásobování, protože Němcům se povedlo rozbít železnice v Polsku a navíc tam byl i jiný rozchod kolejí než v Sovětském

⁹ Tamtéž, s. 79-80

¹⁰ BEEVOR, s.80

¹¹ CÍLEK, s. 51

¹² BEEVOR, s. 81.

svazu. Velmi důležitým aspektem dopravy se tedy stali nákladní automobily, kterých většina byla amerického původu.¹³

30. ledna si velitelé armády uvědomili, že Berlína začíná být ve velkém nebezpečí, které překračuje veškeré jejich představy. Žukovovi jednotky již byli na dostřel od Odry. Silnice do Landsbergu byla plná nepřátel. Himmler proto poslal prapor tanků Tiger, aby se pokusil převrátit situaci. Tento plán byl však ztracen, ještě než tanky vůbec dojeli na místo. Himmler přitvrdil ve svých rozkazech a vyhrožoval trestem smrti za jakékoliv selhání při plnění povinností vojáků. Himmler věděl, že útek Kocha a Greisera se šíří a proto začal vydávat podobným případům tresty smrti jako například u starosty Búrgemeistra, který byl oběšen. Himmlerovi výhrůžky neměli takový účinek, jaký předpokládal.¹⁴

Zástupci velitele 89. Gardové střelecké divize plukovníkovi Jesipenkovi povedlo dosáhnout Odry a povedlo se jim vytvořit malé předmostí. Druhý den se 5. úderné armádě se povedlo 31. ledna Odru po ledu překročit na druhý břeh do vesnice Kienitz. Tam se několika vojákům zdařilo utéct a varovat blízké město Wriezen. Sovětským vojáků se v tuto chvíli podařilo být pouhých 70 km od Říšského kancléřství. Téhož dne se to samé povedlo i plukovníkovi Gusakovijemu se 44. gardovou tankovou brigádou na jihu od Kústrinu a vybudoval další předmostí a připravovali se na německý protiútok. Němci však byli naprosto zděšeni nastalou situací. Bylo zde jen několik rot Volkssturmu vyzbrojených velmi špatně. Z Frankfurtu sem spěchal pohotovostní prapor Kavkazanů posílený Němci. Nakonec dorazili větší posily ve chvíli, kdy se Čujkovovi muži pokoušeli dobít velitelské stanoviště Reitwein Spur. Přijel také prapor tankového pluku Kurmark, který byl nedávno vybaven tanky Panther. Tanky se však díky oblevě na bahnu klouzaly.¹⁵

Berlín byl v naprostém ohromení z toho, co se děje. Tehdejší fanatické chování začínalo být velmi vzácné. 1. února bylo Himmlerovi ohlášeno, že organizace SS začíná být nenáviděna jak civilisty, tak i samotnou armádou. Nadšení však začínalo vyprchávat i ze samotných příslušníků SS, kteří když

¹³ Tamtéž, s. 82.

¹⁴ BEEVOR, s. 86

¹⁵ Tamtéž, s.86-87

viděli rozbahněnou plochu u Oderbuchu pociťovali beznaděj. Byla to skupina 30. Januar, která vznikla na počest 12. výročí převzetí moci nacisty. Mnohem hůř na tom však byli po zjištění, že jim nebudou přiděleny tanky ani samohybná děla. Hitlerovou odpovědí na útok sovětských vojsk se stalo vytvoření divize Panzerjagd. „Němci měli k dispozici širokou paletu tanků, ale zoufalá situace, ve které se nacházeli, vedla k tomu, že vznikající jednotky byly vybavovány čímkoliv, co bylo právě po ruce“.¹⁶ Tato jednotka byla určena na zničení tanků. Název neodpovídal realitě. Jednalo se totiž o příslušníky Hitlerjugend na kolech s pancéřovými pěstmi. Sověti se přibližovali a nacističtí předáci zvažovali sebevraždy. Hitlerovi se konečně začaly otvírat oči a viděl, jak blízko čelí válce.¹⁷

3. únor ráno přinesl pro Berlín opět mimořádné a velmi těžké nálety. Bylo zničeno hodně čtvrtí včetně té, kde sídlily redakce novin. Bomby se nevyhnuly ani nacistickým cílům a bylo zasaženo a poškozeno jako například Říšské kancléřství a Lidový soud. Bormann se ve své deníku zmiňoval o škodách na majetku, ale o úmrtích mezi civilisty nepadlo ani slovo. Bormann se jako reichsleiter Národně socialistické strany naprosto mrazivě choval i k otázce evakuaci žen a dětí z východních oblastí. Často čekal tak dlouho, až již bylo pozdě na jejich záchranu.¹⁸

4. Jaltská konference

2. února připlul na Maltu americký prezident Roosevelt. Předseda britské vlády Churchil ho přivítal na palubě jeho lodi. Na Rooseveltovi však v tuto dobu byl již hodně znát jeho špatný zdravotní stav. Setkání Churchila s Rooseveltem proběhlo v přátelském duchu, však Churchilovo okolí včetně ministra zahraničí Anthonyho Edena znepokojilo, protože mezi západními spojenci narůstalo napětí, kvůli invazi do Německa ze západu. Prezidenty nyní čekala cesta do Jalty, aby zde spolu se Stalinem rozhodli o poválečném rozdělení stření

¹⁶ ANTILL, P., *Pád Berlína*, Praha2007, s. 26

¹⁷ BEEVOR, s.87

¹⁸ BEEVOR, s. 88.

Evropy. Nepříjemné bylo, že každý měl jiné priority. Zatímco Churchila děsila otázka Polska, Roosevelt chtěl po válce vytvořit Organizaci spojených národů. 3. února ráno se vydali na cestu. Po dlouhém letu v doprovodu bitevníku Mustang přistáli na letišti Saki. Zde na ně čekali Molotov a nynější náměstek ministra zahraničí Vyšinkij. Stalin dorazil až druhý den, protože díky jeho strachu z létání jezdil vlakem.¹⁹

Američtí náčelníci štábu byli ubytováni v bývalém carském paláci. Brity ubytovali v zámku prince Voroncova v Alupce a prezidenta Roosevelta, kvůli jeho zdravotnímu stavu přímo v paláci Livadia. Stalin měl však vše pod kontrolou a jeho hosty, aniž by to tušili, nechal odposlouchávat. Na prvním zasedání navrhl prezidentu Rooseveltovi, aby jednání předsedal. Generál Antonov přednesl zprávu o situaci, která však pozbývala mnoha podrobností. Západní spojenci měli pocit, že výměna informací probíhá jednosměrně. Antonov také prezentoval, že přesunuli velkou sovětskou ofenzivu, aby napomohli Britům a Američanům. Generál Marshal zdůraznil, že bombardování německé válečné výroby, železnic a zásob paliva spojenci napomohlo nedávným sovětským úspěchům. Situace na konferenci se postupně vyostřovala a Roosevelt musel zasáhnout. Další podobná situace se objevila, když Sověti bez okolků dávali najevo své pohrdání právy malých národů. Situaci u večeře zachránil až přípitek na Velkou trojku, ale ani teď Stalin nezapomněl připomenout to, že Velká trojka bude rozhodovat o osudu světa a ne malé národy. V tu dobu Churchill ani Roosevelt netušili následky, jaké to bude mít.²⁰

Podstata konference se projevila teprve až druhý a třetí den. Začali řešit období po válce a osud poraženého Německa. Stalin jasně pronesl svůj názor o roztrhání Německa. Roosevelt přednesl, že Američané nepředpokládají, že by po válce zůstávali v Evropě déle než dva roky. Toto vyjádření Churchila vyděsilo, protože se obával, že Evropa bude stále slabá na to, aby se bránila komunistické propagandě. Stalin také uvedl, že hodlá ukořistit německý

¹⁹ Tamtéž, s. 89.

²⁰ BEEVOR, S.89-90

průmysl, jako zálohy v naturáliích na reparace. Jedním z dalších témat pro Stalina a Churchila bylo Polsko. Po vášnivém proslovu Stalina, který si protiřečil, bylo jasné, že Rusko se Polska nehodlá vzdát, protože už nechtělo riskovat situaci s Německem roku 1941. Polsko se mělo stát sovětskou „zdí“, která je měla chránit před dalším napadením. (89-91) Navíc Stalin prezentoval provizorní Polskou vládu jako velmi oblíbenou u polského obyvatelstva. Stalin dal spojencům jasně najevo, že Polsko je jeho věc do, které se nemají právo plést, protože i on se jim neplete do britské moci v Řecku, jak se jim zavázal. Po reakci spojenců, kteří Stalinovi nebyli schopni příliš oponovat, měl Stalin pocit, že vyhrál. Jakmile sovětští delegáti získali jistotu, že nic neohrožuje jejich moc nad Polskem, tak ustoupili ohledně výtek k volebnímu systému pro Spojené národy, navrhovaným Američany a k tomu, aby se pustili po skončení války s Německem do války s Japonskem, který byl splněn na schůzce 8. února.²¹

Dva dny po konci jaltské konference bylo od sovětské vlády potvrzeno dobytí Budapešti. Dobytí tohoto města se samozřejmě ze strany sovětské armády neobešlo bez rabování a znásilňování žen. Hitler se pokusil vsadit posledních pár karet a rozhodl se riskovat protiútok s 6. tankovou armádou SS. V koutku duše doufal, že by se mu mohlo podařit rozdrtit 3. ukrajinsky front maršála Tolbuchina. 13. února také Britové bombardovali Drážďany. Na popeleční středu druhý den americká letadla útočila na menší cíle. Měl to být slib Stavce, který měl zabránit přesunu německých jednotek. Drážďany měli během války štěstí, ale nálety ze 13-14 února byli neúprosné. Navíc Rusové místo vojáků ve vlacích zabili civilisty. Geobbels byl nepřičetný a snažil se na oplátku pozabíjet co možná nejvíce ruských zajatců, aby vyrovnal ztráty na životech. Toto rozhodnutí však Hitlera vyděsilo, protože tento krok byl naprosto mimo Ženevskou úmluvu a němečtí by po tomto drastickém kroku museli bojovat do konce. Generál Jodl však dokázal přesvědčit Geobbelse, že tento radikální krok se jim vrátí.²²

²¹ BEEVOR, s. 90-92

²² Tamtéž, s. 92-93

5. Západní fronta

Britové a Američané nepostupovali, tak rychle jako Rudá armáda. Bitva o Poriní probíhala také velmi pomalu. Eisenhower nespíchal, protože si myslel, že kvůli jarním záplavám nebude možné překročit Rýn. Eisenhowera velmi pobuřoval fakt, že ho Britové za jeho strategie kritizovali. Churchill spolu s Montgomerym měli plán. Chtěli dobít Berlín dříve, než Rudá armáda. Tušili, že by to mohlo napomocť zkrácení války díky silnému psychologickému úderu vůči Němcům a také by to napomohlo obnovit poměr sil se Stalinem.⁽⁹³⁾ Díky tomu, že si však Montgomery na konci prvního lednového týdne přivlastnil mnohem větší zásluhy ohledně porážení německé ofenzivy v Ardenách. Touto hloupostí proti sobě popudil americké generály a ztrapnil Churchilla. Eisenhower se neustále odvolával na to, že není jeho povinností zajímat se o poválenou podobu světa. Za úkol dostal ukončit válku a eliminovat ztrátu na životech amerických vojáků na minimum. Eisenhower byl dokonce vděčný Stalinovi za snahu začít lednovou ofenzivu dřív. Byl však slepý k postraním úmyslům Stalina, jako bylo zajištění Polska. Američané nechtěli popudit Stalina. Poradce Eisenhowera dokonce zjistil od Roosvelta, že nejdůležitější bylo, aby Rusové američanům věřili. Toto jednání bylo pro Stalina ideální. Roosvelt totiž věřil tomu, že Stalin mu věří a že s ním umí jednat. Soustředil se na to natolik, že se pak zapomněl zajímat o to, jak moc se dá věřit Stalinovi, protože ten každý krok dělal z vypočítavostí do budoucna.²³

Sovětský svaz trpěl pocitem, že západní spojenci toho zažili mnohem méně a podle toho se i Němci chovali k zajatcům z jednotlivých zemí. Běloruský front hlásil osvobození jednoho zajateckého tábora, kde bylo jasné patrné, jaký osud čekal jednotlivé vojáky. Vojáci západních spojenců působili zdravě zatímco Sovětsí vojáci byli nemocní a vyhladovělí a ti co byli příliš slabí byli zabíjeni nebo pohřbíváni zaživa. Nejhorší na tom bylo, že za přiděl lepšího jídla jim dělali dozorce dobrovolně krajani. Ti se k zajatcům chovali ještě hůře než Němci. Němci měli mnoho způsobů, jak své zajatce týrat nebo

²³ BEEVOR, s. 93-94

zmrzačit. I díky tomu postupovala Rudá armáda s podivnou směsí pocitů blíže směrem k Berlínu. Setkávali se také z různými příběhyzajatců.²⁴

6. Stavka

Významnou starostí Stavky byla mezera v oblasti Baltského balkonu mezi Žukovovým 1. Běloruským frontem a levým křídlem Rokossovského 2. Běloruského frontu. Stalin volal 6. února Žukovovi. Ptal se na situaci a jak se mu vede. Žukov mu vyprávěl, jak se účastnil porady velitelů, kde projednávali postup na Berlín. Stalin mu dal však jasné najevo, že tímto způsobem jen marní čas a ať se spojí s Rokossovským. Čujkovovi, který Žukova nesnášel se to nezamlouvalo. Podle něj měl více tlačit na to, aby se mohlo postupovat dále na Berlín, protože na konci února mohli překvapit Berlín nepřipravený a mohli ho snadno dobýt. Žukovovi se však zdálo, že s vyčerpanými vojáky by to nebyl příliš dobrý nápad a bylo to příliš velké riziko.²⁵

7. Německé síly ve Východním Prusku

Německé síly ve Východním Prusku se nemohli pohybovat. Nebyl však u nich všem dnům koncem. Zbytku 4. armády, kterým se nepovedlo utéci koncem ledna se natěsnaly zády k Frisches Haff. Hlavní podporu jim dávala děla křižníků Admiral Scheer a Lutzow. Zbytky 3. tankové armády v Königsbergu byly odříznuty od Samlandského poloostrova. Přesto se jim povedlo vytvořit 19. února koridor, který pak ze všech sil bránili. 2. armáda zatím musela ustoupit k dolnímu toku Visly. Snažila se bránit Danzig a přístav Gdynia. Tvořila levé křídlo Himmlerovy skupiny armád Visla. Ve Východním Pomořansku se začala vytvářet nová 11. Tanková armáda SS. Himmlerovo pravé křídlo na Odře se skládalo z trosek 9. armády poškozené za západě Polska. Himmler, který se kvůli strachu jen málokdy odvážil opustit svůj vlak, který považoval za své velitelství. Po poradách s Hitlerem v poslední době dával najevo svůj strach a nedokázal se pořádně prosadit. Toto se příliš

²⁴ Tamtéž, s. 95-96

²⁵ BEEVOR, s. 96

nezamlouvalo štábním důstojníkům, protože ztráceli na své autoritě obávaného člověka. Jeho strach říct popravě stav situace stál Německo mnoho zbytečných životů. Himmler stále mluvil o protiútocích. Himmler se upínal právě k vytvoření 11. Tankové armády SS. Podle Eismanna z těchto formací mohl vak vzniknout leda sbor, ale tanková armáda zněla nadneseně. Jmenoval Obergruppenführera Steinera velitelem armády. Díky tomu, že byl zkušeným vojákem stal se dobrou volbou, ale jeho úkol byl poněkud nesnadný.²⁶

8. Ofenziva Slunovrat

Generál Guderian byl rozhodnutý udržet koridor vedoucí k Východnímu Prusku za každou cenu. V prvním únorovém týdnu tvrdil, že je potřeba provést operaci, která žádala manévr od Odry jižně od Berlína a útok na jih Pomořanska. To by napomohlo odříznutí Žukovových předních jednotek. Byla však potřeba mnohem více sil a proto Guderian navrhnul přesun vojsk z Kuronska, aby ofenziva v Maďarsku byla odložena. Hitler však trval na svém a odmítnul. Guderian se marně snažil vysvětlit Hitlerovi, že se nejedná o jeho unáhlené nápady, ale že je to jedna z posledních možností jak ubránit Berlín před vpádem nepřátel. Hitlera však toto jednání rozzlobilo a křičel na Guderiana na celé kolo. Nakonec musel zasáhnout Göring a Guderiana odvedl na kávu, než se Hitler uklidní. Guderianovi obavy však nadále rostly. Největší strach měl z toho, že 2. armádě hrozí odříznutí. Požadoval tedy mohutný útok z Baltského bálkonu na jih. Domníval se, že by tento útok odradil Sověty od útoku na Berlín. 13. Února se konala závěrečná operační porada. Mezi přítomnými byl Himmler, oberstgruppenführer Sepp Dietrich, Guderian spolu se svým velmi zručným zástupcem generálem Wenckem.(97) Guderian požadoval zahájení operace do dvou dnů. Himmler však oponoval s Hitlerovou podporou, že není k dispozici dostatek zásob munice ani paliva. Toto dohadování vedlo k dalšímu konfliktu mezi Guderianem a Hitlerem. Guderian požadoval, aby operace řídil Wenck, protože Himmler neměl

²⁶ BEEVOR, S. 96-97

dostatek zkušeností s vedením. S tímto Hitler jednoznačně nesouhlasil, ale najednou obrátil a přiznal Guderianovi výhru. Obrátil se na Himmlera a řekl, aby se generál Wenck v noci přidal k jeho velitelství a řídil tedy ofenzivu. Guderiana vak stále trápila myšlenka na to, jak dlouho mu tento nečekaný triumf vydrží.²⁷

16. února začala ofenziva v Pomořansku známá jako tanková bitva u Stargardu pod velením Wencka. Prvním problémem však byl nedostatek vlaků pro přesun tanků. Dalším mnohem větší komplikací byl nedostatek paliva a munice, protože tyto zdroje vystačili pouze na tři dny akce. Zdálo se, že Němci jsou po Ardenách naprosto neponaučitelní. Přestože byli dohady ohledně pojmenování operce, nakonec se nejednalo ani o husarskou jízdu natož o slunovrat. Po neočekávané oblevě se obrněná vozidla bořila do bahna. Navíc generál Wenck se těžce zranil v autě a musel být nahrazen generálem Krebsem. Jedinou výhodou ofenzivy byl získaný čas. Sovětům bylo jasné, že svižné dobytí Berlína nebude možné, dokud bude Pomořansko zajištěno.²⁸

Hitlerovo bezcitné chování k evakuacím jednotek v obklíčení patřilo k jeho oblíbenému druhu sebeobětování pro Říši. Přestože Hitler věděl, že jsou Německo jednotky v naprosto zoufalé situaci a Luftwaffe nemělo prostředky pro zásobování vojsk, tak nechal připravit skupinu armád Visla o zkušené vojáky. Jediná Hitlerem určená města za pevnosti, která se držela, byli Königsberg a Breslau, která pokračovala v odporu sovětským vojskům. Ostatní Hitlerem označená města však brzo padla a například u města Schneidemühl již dokonce ani nic nenamítal a odměnil velitele obrany spolu s jeho zástupcem Rytířským křížem. Po neúspěšné operaci Sonnenwende 18. února vydal generál Čujkov rozkaz k útoku na pevnost Poznaň. Sověti vydali výzvy k tomu, aby se Němci vzdali, protože je to jejich jediný způsob jak si zachránit život. Němečtí vojáci zjistili, že se v tuto chvíli již nacházeli 200 km za frontou a tudíž moc šancí na únik stejně nemají. Sovětské úderné oddíly se probjovaly do pevnosti. Přesto že se Němci snažili vzdorovat, konec byl

²⁷ Tamtéž, 97-98

²⁸ BEEVOR, s. 98

neodvratný. Německé vojáky, kteří se chtěli vzdát, stříleli jejich vlastní velitelé. Nakonec v noci z 22. na 23. února se velitel pevnosti zastřelil a zbytek posádky se vzdal.²⁹

9. Dobývání Breslau.

Dobytí Breslau nakonec trvalo mnohem delší dobu, než si kdo myslel. Toto město se drželo dokonce ještě déle než samotný Berlín a stalo se jedním z nejhorších obléhání celé války. Gauleiter Hanke se rozhodl, že dobyté nebude. Byl to také on, kdo mohl za mnoho životů obyvatel, které vyhnal do zimy, když vydal rozkaz, aby opustili město. Breslau mělo dobré zásoby potravin, ale s municí to bylo těžší. Munice shazovaná prostřednictvím Luftwaffe se ukázala jako mrhání. Nakonec na pomoc přes protesty velitele pluku do Breslau bylo vyslána část 25. Výsadkového pluku. Hanke byl velmi přísným fanatikem a popravoval podle nálady. Nutil i malé děti, aby pracovali ve velmi nebezpečných situacích a jakýkoliv pokus o útěk nebo o snahu si zachránit život trestal popravou. Problémům se taky dost často nevyhnula ani jeho rodina. Stalinova slova o tom, jak veškeré obyvatelstvo Východního Pruska a Slezska zmizelo, byla lež. Obyvatelstvo, které zůstalo v obležených městech velmi trpělo. Po operaci Sonnenwende, které se stalo fiaskem se stalo ohroženým město Danzig. Kriegsmarine se snažil zachraňovat civilisty co jen to šlo. Nacistické úřady však měli často zkreslené informace o počtech uprchlíků čekajících na pomoc. Hitler vydal tedy rozkaz o tom, že 150 000 uprchlíků bude přesunuto do Dánska a útočištěm se pro ně stává Kodaň. 10. Března dosáhl odhad počtu německých uprchlíků 11 milionů ve východních oblastech.³⁰

Když se povedlo Rudé armádě zmocnit města Danzing čekalo je tam velmi děsivé překvapení, protože se zde nacházel anatomický lékařský ústav. Zde probíhali naprosto děsivé práce. Byla do Danzingu povolána zvláštní

²⁹ BEEVOR, s. 98-99

³⁰ BEEVOR, s. 99-100

komise ze Sovětského svazu, aby prohledala dílnu na výrobu mýdla a kůže z těl lidí zavražděných v blízkém koncentračním táboře. Pokusy zde prováděl profesor Spanner v roce 1943. Díky tomu pak nechali vybudovat výrobu. Bylo jasné, že vše bylo oficiální a schválené z vyšších míst. Profesor Spanner a jeho kolegové však za toto počínání nebyli nikdy potrestáni, protože zpracování mrtvých nebylo zločinem.³¹

10. Pomořansko a Odra

Únor a březen se nesl ve znamení bojů na předmostích proti Berlínu. Ve druhém a třetím únorovém týdnu se podařilo čtyřem Rokossovského armádám překročení Visly a tlačily se do oblastí Západního Pruska. Dále 24. února zamířily armády z Žukovova pravého křídla a Rokossovského levé křídlo na sever k Blatu. V nebezpečné situaci se ocitla německá 2. Armáda. Dosud se jí dařilo udržet poslední volnou pozemní cestu z Východního Pruska k ústí Visly. Rokossovského útok 24. února začal postupem 19. Armády na severozápad do oblasti mezi Neustettinem a Baldenburgem. Útok však narazil na odpor. Rokossovskij nechal odvolat velitele armády a přidal k útoku ještě tankový sbor. Pod tímto nátlakem 2. A 3. Gardového jezdeckého sboru se povedlo dobýt Neustettin, který byl důležitým bodem obrané linie Pomořanska. Žukovův útok na sever směřoval na východ od Stettina začal 1. března. Zapojila se do něj 3. Úderná a 1. a 2. Úderná armáda. Vyčerpané německé jednotky byly bez šance. Tankové jednotky postupovaly vpřed. Rychlý postup znamenal to, že nepřítel stihl udělat méně škod, protože prchal. Německá 2. armáda a část 3. Tankové armády byly teď separovány od Říše. Navíc přišla pro Německo zdrcující zpráva o tom, že pod nátlakem Sovětského svazu vyhlašuje Finsko válku Německo, přestože byly spojenci. Hitler bohužel neměl pro obránce své říše velké pochopení. Když generálplukovník Weiss poslal Hitlerovi zprávu o tom, že kapsa u Elbingu nemůže dlouho vydržet a že bylo ztraceno zbytečně moc krve, označil ho Hitler za lháře.³²

³¹ BEEVOR, s. 100

³² Tamtéž, s. 115-116

Druhá fáze ofenzivy v Pomořansku začala dva dny poté co 1. Gardová armáda došla k moři. Tato armáda byla dočasně přeložena k Rokossovskému. Operace zahrnovala obejetí východního Pomořanska a Danzing ze západu. Rokossovského 2. Úderná armáda měla zaútočit z jihu podél Visly. Osud rodin v Pomořansku byl velmi obdobný tomu ve Východním Prusku. Himmler zakázal evakuaci civilistů z východního Pomořanska. Většina lidí však nevěřila německým úřadům a začala se připravovat. Statkáři věděli, že je nečeká růžová budoucnost a jejich život by skončil popravou. Jakmile Sověti dorazili, začali střílet a obírat obyvatele o hodinky a cennosti, které si brali s sebou. Jim se však ulevilo, protože stále byli naživu.³³

Generál Weiss byl zbaven funkce zato, že varoval Hitlerovo velitelství před pádem Elburgu. Nahrazen byl generálem von Sauckem. 12. Března byl povolán do Říšského kancléřství, aby byl proškolen před nástupem na nové místo. Von Saucken dal jasn Hiterovi najevo že bude svým pánem. Guderian, který rozhovorů přihlížel a sám zažil s Hitlerem nespočet hádek byl zaskočen neomaleností generála. Mnohem více však přítomné zaskočil to, jak klidně to Hitler přijal a odsouhlasil. Následující den odletěl Saucken do Danzigu. Saucken byl rozhodnutí udržet přístavy, aby se povedlo uprchnout co nejvíce uprchlíkům. V Danzigu bylo hodně uprchlíků a raněných. Velkým problémem byl zoufalý nedostatek potravin. Stíhací bombardéry napadaly města. Sověti napadali jak vojenské, tak civilní cíle. Kostel pro ně neznamenal víc než jiný vojenský objekt. V takových chvílích civilisté neměli čas ani truchlit pro své mrtvé blízké. Snaha zachránit civilisty však neutuchala a na všem na čem se dalo převážet, stěhovali uprchlíky bez přestání do malého přístavu Hela. 25. března přinesla mladá Polka plány města systému Gdynie. Katukov si původně myslel, že jde o lest, jenže plány byly pravé. I když byli sověti již na prahu předměstí, tak v Gdynii pokračoval přesun uprchlíků. Kriegsmarina ještě zrychlila, aby se dostalo pryč co nejvíce lidí. Velký problém, kterému lodě museli čelit, bylo že Katukovovi tankisté se naučili, jak střílet na námořní cíle. Sověti dobyli město 26. Března večer. Zacházení s lidmi, kteří ve městě

³³ BEEVOR, s. 116-118

zůstali, otřáslо dokonce i sovětským velením. Rostlo rabování a ničení všeho co jim po cestě padlo pod ruku.³⁴

Danzing nevydržel o moc déle než Gdynie a padl 28. března do rukou sovětů. Zbytky Sauckenových jednotek uprchli na východ od ústí Visly, kde zůstali až do konce války. Pro německé důstojníky pocházejících z tohoto území byla ztráta historického Danzingu katastrofou. Západní Prusko a Pomořansko sice netrpěli tolik, jako Východní Prusko. Ztráty historických pátek znamenala i ztrátu kultury. Sovětský velitel města Lauenburg si stěžoval kapitánu Arganěnkovi. Bylo velmi problematické zastavit narůstající násilí. Vojáci znásilňovali německé ženy, které podle nich byly hrdé a bylo třeba je zkrotit. Sovětští vojáci neměli potřebu se ani svým počínáním nějak tajit. Mladé ženy se ze strachu zošklivovali, tak aby nebyli přitažlivé nebo si malovali příznaky Tyfu. Hrozné byly také aleje šibenic u cest, které uprchlíci potkávali po pádu Danzingu. Takhle příslušníci SS trestali dezertéry s posměšnou cedulí, kterou jim pověsili kolem krku. Během prvních týdnů umíralo hodně obyvatel Pomořanska. Dokonce ani statkáři, kteří se podíleli na odboji proti nacistickému Německu nedopadli moc dobře a byly zastřeleni, přestože ty oblíbené často přiběhli bránit jak vesničané, tak zajatci.³⁵

23. března přišlo konečně jaro. Často bylo vidět, jak se sovětští vojáci učí jezdit na uloupených kolech. Rychlou invazí se však podařilo dosáhnout osvobození mnoha zajatců a dělníků z jiných zemí. V pozdních hodinách si všude kolem cest rozdělávali ohně. Také si s sebou nosili své vlajky, aby bylo vidět, že nepatří k Němcům. Jakmile se rozednělo, vydávali se opět na velmi namáhavé cesty vstříc svým domovům. Němci naproti tomu museli nosit bílé pásky a věšet si na domy bílé vlajky, protože věděli, že vzdor by jim už příliš nepomohl.³⁶

Když Žukovovy armády ničily Baltský balkon, tak 1. ukrajinský front maršála Koněva měl plno starostí ve Slezsku. Problémem bylo město Breslau. Fanatik Hanke, který mu velel, nehodlal dělat ústupky a rozhodl se město

³⁴ BEEVOR, s. 119

³⁵ BEEVOR, s.119-120

³⁶ Tamtéž, s. 121

udržet za každou cenu. Koněv však za nic nechtěl propásnout svou příležitost na tom podílet se na dobytí Berlína. Rozhodl se tedy město oblehnout, tak jako to udělal Žukov ohledně Poznaně a vydal se přes Odru a předmostí u Steinau a Ohlau. Koněvův cílem byla Nisa, odtud mohl zahájit útok na jih Berlína. Leljušenkova 4. gardová tanková armáda mířila k Nise. Do šesti dní dorazila na místo. Tankisté po cest zjišťovali, že za nimi zůstává málo civilistů. Velmi je také překvapilo, že jim v některých případech nabízeli své služby i místní doktoři. Leljušenka však čekalo nepříjemné překvapení v podobě zbytků sboru Grossdeutschland a Nehringova XXIV. Tankového sboru. Ti zahájili útoky na jeho týlové komunikační cesty. Po dvou týdnech se Sovětům povedlo Němce zahnat. Koněvovi se podařilo ovládnout více než 100 km toku Nisy. Tím se mu podařilo zajistit si výchozí situaci pro útok na Berlín. Nacisté se mylně domnívali, že válka na území Německa dokáže lidi vyburcovat k obraně. Jenže hlad, špatná situace lidí jejich morálku srazila. Boj až do konce již většině připadal zbytečný a věděli, že může jejich špatnou situaci jen zhoršit. Generál Schöner pojal úmysl provést 1. Března protiútok. Cílem se stalo město Lauban. Povedlo se jim nepříteli zcela překvapit a město znovu obsadit. Nacisté z tohoto úspěchu udělali velkou událost. Goebbels před zraky kamer připnul několika členům Hitlerjugend Železné kříže.³⁷

Dalšího dne Schörner započal novou akci. Cílem se stalo další město Striegau 40 km západně od Breslau. Němečtí vojáci, kteří město dobyli, našli jen pár živých civilistů. Byli vyčerpaní fyzicky i psychicky. Slibovali pomstu každému vojáku Rudé armády, kterého by se zmocnili. Chování Německých vojáků však v pořádku také nebylo. Nejen že bez rozmyslů a sadisticky zabíjeli sovětské zajatce, ale také rabovali v evakuovaných oblastech. Bormann vydal rozkazy, aby důstojníci nejméně jednou týdně vojákům připomínali jejich povinnosti vůči civilistům a obraně jejich majetku. Boje ve Slezsku se stali neúprosnými. Obě strany vyžadovali po svých vojácích brutálními způsoby jejich oddanost. Generál Schörner byl naprosto vysazen vůči simulantům. Díky tomu končily pověšení u cest, aniž by prošli spravedlivým soudem a jejich

³⁷ BEEVOR, s. 122-123

rozsudky se četli před všemi vojáky. Sověti specializovaní na propagandu brzy zjistili, že nenávist řadových německých vojáků vůči jejich důstojníkům by se dala využít. Díky špatnému spojení se dalo zařídit, aby si vojáci mysleli, že jejich velitel uprchnul. Využívali letáček jako například u tankové 20. tankové divize obklíčená u Oppelnu. Němečtí vojáci měli taky velký problém se všemi. Navíc nedostávali žold a nechodili jim dopisy z domova. Sovětská strana se rozhodla, také vyšvihnout kázeň vojáků na vyšší úroveň. Vojenské nezmary byly považovány za neuposlechnutí Stalinova rozkazu číslo 5 o bdělosti.³⁸

Němečtí důstojníci i vojáci žili v neustálém strachu z oddílu SMERŠ. Po zážitcích spojených s neustálou ztrátou svých blízkých a kamarádů cítili vůči SMERŠ nenávist. Členové SMEŠ neustále prahli po krvi a přímo se vyžívali v tom, aby mohli někoho obvinít z velezrady. Oni se však nebezpečí na frontě ani nepřiblížili. Vojáci z 1. Ukrajinského frontu byly nemocní a zavšivení. Díky špině ve které se nacházeli, stoupalo množství výskytu úplavice. Zdraví vojáků se u Rudé armády nikdy moc neřešilo, protože nebylo důležité. Jídlo bylo připravované v otřesných podmínkách a voda se nechlorovala. Nebezpečí výskytu tyfu se začalo řešit až v polovině března. Situace se však začala zlepšovat až stabilizací Slezska. Přesto je nepředstavitelné, že tři koupele měsíčně se brali za naprosto odstrašující. Byl vydán rozkaz k očkování proti tyfu a dětské obrně. Čas už na to však nebyl dostačující. 15. Března zahájil Koněv útok na jih Slezska. Levé křídlo 1. Ukrajinského frontu, kde odřízlo Němců u Oppelnu manévrem z předmostí u Ohlau na jih směrem z Neustadtu. Souběžně byl zahájen útok přes Odru mezi Oppelnem a Ratiborem. Brzy obešla 59. A 21. Armáda estonskou 20. divizi SS a 168. Pěší divizi. Propagandisté ze 7. Oddelení poslali německé zajatce, aby přesvědčili německé vojáky o tom, že Sověti nejsou tak špatní a že se v zajetí nemají špatně. Byla to však v podstatě sebevražedná mise, protože většinu z nich nechali němečtí důstojníci zastřelit.³⁹

³⁸ BEEVOR, s. 123

³⁹ Tamtéž, s. 124

11. Výměna Himmlera

I když Německo neustále přicházelo o území, tak německé vedení nebylo schopné změnit zajeté koleje svých obyčejů. Přehnaný nadnesený název skupiny armád Vysla byl pro smích a ještě podivnější bylo nové polní velitelství jejího velitele západně od Odry. Himmlerův hlavní stan si nechal vybudovat na sever od Berlína. Dostatečná vzdálenost od Berlína pro něj byla jistotou, protože zde hrozilo minimální nebezpečí náletů spojenců. Himmler se v této době samozřejmě nezapomněl obklopit luxusním nábytkem, porcelánem a napodobenin gobelínů. Himmlerovy zvyky byly velmi nepatřičné. Každé ráno si dával koupel a masáž a teprve v půl jedenácté dopoledne. Himmler si tak velmi potrpěl na to, aby ho nikdo ve spánku nerušil a to ani ve chvílích, kdy jeho rozhodnutí bylo potřeba. Jedinou jeho opravdovou zálibou se stalo předávání medailí. Himmlerovo chování na poradách v Říšském kancléřství bylo krajně nevhodné. Neustále jen mluvil o neschopnosti generálů. Tresty však pro generály nebyly ani zdaleka tak přísné jako pro ustupující vojáky. Standgericht jako zkrácené řízení byl postup, který se velmi zamlouval Hitlerovu velitelství. Postup byl načrtnut již dříve, ale až teprve Rudá armáda přišla k Odře byl využit. Hitler napodobil Stalina a vydal rozkaz o tom, že se ustupovat nesmí. Ti, kteří se báli zemřít v boji, byli zabiti jako zbabělci. Pokud se někdo dostal pod ruku létajících stanných soudu, nemohl očekávat milosrdenství, protože pro něj tu místo nebylo. Martin Bormann ve snaze prosazení slova nacistické strany vydal vlastní rozkaz o vynášení rozsudků smrti ve zkráceném řízení prostřednictvím polních soudů.“ Kvalita německé pěchoty se v průběhu války postupně snižovala následkem obrovských ztrát, které nebylo možné nahradit“.⁴⁰ Himmler přesto, že prosazoval nelítostné zacházení s vojáky, kteří zradili Říši se bez jediného slova, kterým by upozornil Guderiana uchýlil do sanatoria s chřipkou a nechal se obskakovat svým osobním lékařem. Jakmile Guderian zjistil, kde se Himmler nachází,

⁴⁰ ANTILL, P., *Pád Berlína*, Praha2007, s. 25

vyrazil za ním. Dokonce i Himmlerův náčelník štábu SS prosil Guderiana, aby ho přivedl k rozumu. Guderian se rozhodl taktizovat s jeho přepracovaností, protože Himmler měl na starosti příliš mnoho funkcí. Guderianovým návrhem bylo, aby mu Himmler přenechal velení skupiny armád Visla. Himmler se však velmi obával Hitlerovi reakce. Guderian se tedy rozhodl s Himmlerovým souhlasem, že to Hitlerovi řekne sám. Přestože se Hitlerovi nechtělo přiznat, že Himmler nebyl dobrou volbou nakonec kývnul a vyměnil ho za generálplukovníka Gotharda Heinrici. Který byl v tu dobu velitelem 1. Tankové armády.⁴¹

Heinrici se vydal za Himmlerem, aby se informoval o situaci a převzal velení. Himmler ho však zasypal nekonečným proslovem protkaným hájením sám sebe. Jeho proslov však přerušil telefonát generála Busse, který je informoval o fatální chybě při které přišli o koridor pevností. Himmler předal telefon Heinricimu se slovy, že teď je to již jeho záležitost a s velkou úlevou rychle zmizel.⁴²

12. Boje na Odře

Boje na oderském předmostí po obou stranách Kunstrinu byly velmi kruté. Pokud Sovětští vojáci našli sebemenší náznak nacistické propagandy, nemilosrdně pozabíjeli všechny obyvatele dotyčného domu. Stále více však na Německé straně bujela absolutní nespokojenost s tím, že by měli vojáci obětovat svůj život za předem prohranou válku. Jejich podmínky byly opravdu mizerné. A vojáci čím dál víc vyzařovali apatií. V Oderbruchu byla jen částečně obdělávaná mokřina. Vytvořit zákopy bylo velmi složité, protože již ani ne metr pod zemí se dalo narazit na vodu. Největší problém však byl nedostatek střeliva a pohonných hmot a samozřejmě nouze o zkušené bojovníky. Příkladem snahy ušetřit bylo například nařízení, které zakazovalo použití jakékoliv dělostřelecké baterie bez svolení s tím, že jedno dělo mělo pouze dva náboje na den. Rudá armáda tvořila své zákopy v obloukovém

⁴¹ BEEVOR, s. 125-126

⁴² Tamtéž, s. 126

postavení, ale kopaly se i individuálně. Sovětští snajpeři se dokázali perfektně maskovat a ukryvali se často v krovech rozbořených budov. Dokázali zůstat na jednom místě i mnoho hodin bez hnutí. Obvykle stříleli hlavně na důstojníky a nosiče potravin. Jarní záplavy na Odře byly pro sověty velkou výhodou. Některé mosty se totiž dostali pod vodu a tím pádem je nemohli piloti Luftwafe jen těžko ničit. Goebbels ve funkci ministra propagandy nepřestal hlásat konečné vítězství, ale přesto nechal budovat kolem celého Berlína zátaras. Mnoho vyhladovělých většinou žen muselo z posledních sil co jim zbývalo kopat protitankové příkopy. Tento rozkaz byl však scestný, protože vytvářel chaos mezi proudícími uprchlíky do města a brzdil přesun ozbrojených sil. Nacističtí předáci dobře věděli od gestapa, jak jimi civilní obyvatelstvo začínalo pohrdat. Nejvíce však jejich chování kritizovali uprchlíci. Dr. Ley, který byl organizační náčelník nacistické strany přišel s návrhem na vytvoření jednotky, která by byla složena z fanatických dobrovolníků. Přesvědčil tedy Guderiana, aby pro tuto armádu sehnal samopaly. Ten však dal ultimátum, že napřed musí být vojsko pohromadě. Tušil, že jsou to jen velká slova, ale ve skutečnosti se nic takového neuskuteční a stejný názor na to měl i samotný Hitler.⁴³

Goebbels byl stále více vyděšený z Hitlerova neočekávaného ústupu do pozadí. Po naléhání se mu ale povedlo Hitlera přemluvit alespoň k návštěvě fronty na Odře. Hitler se na cestu vydal 13. března. Vše bylo samozřejmě v utajení. Silnice se museli dopředu zkontrolovat hlídkami SS. Hitler se však nesetkal s žádným řadovým vojákem. Pouze velitelé bez jakéhokoliv vysvětlení byli zavláni do zámečku poblíž Wriezenu. Důstojníky pohled na nemocného a vyčerpaného Hitlera velmi překvapil. Hitlera, kterého vyčerpávalo i pouhé mluvení jen zopakoval potřebu udržet obranou linii za každou cenu. Jeden z důstojníků mu však vysvětlil, že využili veškeré výzbroje i materiálu. Hitler podle jeho šoféra po cestě zpět mlčel. Tato cesta měla být jeho poslední, protože Říšské kancléřství už opustit živ neměl.

⁴³ BEEVOR, s. 127-128

13. Berlín na obzoru

Během doby, kdy pomořanské operace vrcholili, odvolal Stalin Žukova do Moskvy. Bylo to velmi podezřelé. Žukov tedy uposlechl a odjel za Stalinem na jeho daču. Po tom co se sešli mu okov poskytl podrobnou zprávu o pomořanské operaci. U čaje se Stalin začal vyptávat na svého syna Jakova Džugašvila, který byl zajat již v roce 1941. Stalin ho v té době zavrhnul, protože se nechal chytit živý. Najednou byl jeho náhled na věc jiný.“ Byla to jedna z řídkých chvil, kdy na sebe přestal dávat pozor“.⁴⁴ Přestože se Stalin rozhodl změnit názor na okolnosti uvěznění svého syna, tak vůči milionům jiných lidí byl stále nemilosrdným. Stalin potom zadal za úkol Žukovovi a Antonovi práci ohledně výpočtů pro berlínskou operaci. Druhý den proběhli přípravy na berlínskou operaci v Moskvě. Mezi přítomnými byl i Malenkov, Molotov a další členové Státního výboru pro obranu. Důvodem jejich svolání byl i fakt, že se spojencům podařilo získání mustu u Remgenu. To Stalina vykolejilo, protože tušil co, by se mohlo stát, pokud budou spojenci pokračovat touto rychlostí. Britové však měli své zájmy v Berlíně vždy. Stalin chtěl Berlín pro jen pro sebe a měl k tomu své důvody. Sověti měli také své zájmy dostihnout Američany a Brity ve vývoji uranové bomby. Jejich operace po názvem Borodino od roku 1942 velmi zrychlil a pomohli tomu i informace o projektu Manhattan, které se sovětům dostali do rukou. Sovětský projekt měl na starosti Berja, který ho dostal pod kontrolu NKVD. Jako problém se však ukázalo nedostatečné množství uranu na území Sovětského svazu. Nejbližší naleziště se nacházela v nacisty okupovaném území v Československu a Sasku. Sovětům se sice podařilo získat malé množství uranu od USA a později objevit zdroje v Kazachstánu, ale byly stále nedostatečné. Jediná šance bylo získat naleziště a německé zásoby uranu dříve než západní spojenci. Nacisté dobře věděli, že boj o Berlín bude vyústěním 2. Světové války. Problémem na straně spojenců však bylo, že usilovali o rychlou válku. Nebyly ochotni obětovat velké množství životů svých vojáků. Také se již viděli v další akci namířené proti Japonsku. Eisenhower ani vysocí úředníci z jeho

⁴⁴ OVERY, R., *Rusové ve válce 1941-1945*, PRAHA-PLZEŇ 2004, s. 320.

blízkého okolí nedokázali dobře odhadnout Stalinovu povahu a jeho skryté úmysly. Když se Eisenhower v depeši tázal na další postup styčného důstojníka v Moskvě John R. Deane. Deane se od Antonova nedozvěděl nic kloudného nedozvěděl. Ve chvíli, když se Sověti rozhodli konečně povědět nějaké informace záměrně Eisenhowerovi lhali ohledně jejich zájmu obsadit Berlín jako první.⁴⁵

14. Spojenci na Rýně

Montgomeryho 21. Sukpina armád na severu Weselu musela stát proti velkému množství německých vojáků. Montgomery si k přechodu přes Rýn naplánoval pompézní operaci. Jeho představení však zmařily události na jihu. Hitler byl naprosto šílený z rychlého posílení amerických předmostí u Remagenu. Tím že dal příkaz k protiútoků, zároveň oslabil jiné sektory na Rýně. Ve chvíli, kdy se i Montgomerymu podařilo Rýn přejít se sešli s Eisenhowerem, Brookem a Churchillem. Montgomery si myslel, že mu bude povoleno jít třeba i na samotný Berlín. Reakce na to však byla úplně jiná než očekával. Nakonec mu bylo nařízeno, aby se vydal na Hamburk a pokračoval do Dánska. 30. Března pohřbil Eisenhower poslední naděje na útok do Berlína, když nechal soustředit hlavní útok na jih Berlína. Eisenhower často dělal kontroverzní rozhodnutí jako například když Stalinovi řekl své změny v plánech aniž by však konzultoval se svým britským zástupcem maršálem Tedderem. Takovéto jednání našťvalo i Američany. Později své rozhodnutí Eisenhower ospravedlňoval tím, že Rudá armáda byla mnohem blíž, i když věděl, že Berlín je důležitým symbolem zbylé německé moci. Záměrem bylo také rozdělit Německo na dvě části. Přestože Churchill ještě pár dní předtím doufal v to, že by mohli být rychlejší u Berlína, než Stalin byl vývojem situace velmi zaskočen.⁴⁶

Největší roztržkou mezi Sověty a Američany zavinił Allen Dulles z úřadu strategických služeb v Bernu. Dullesovi se ozval SS Obergruppenführer Karl Wolff. Ten žádal příměří na severu Itálie. Sověti se samozřejmě také chtěli

⁴⁵ BEEOVER, s. 129-132

⁴⁶ Tamtéž, s 133-134

jednání zúčastnit a byli velmi uraženi, když jim to nebylo umožněno. Stalin totiž stále trpěl utkvělou myšlenkou, že by mohl západ s Německem podepsat mír a zásobovat ho. Tato myšlenka byla naprosto zcestná, protože v tuto chvíli se již Wehrmacht nedal zachránit.

Churchill si však byl jistý, že do chvíle než Stalin vyloží karty, je třeba si udržet co nejvýhodnější situaci pro vyjednávání. Po situaci, která se odehrávala v Polsku, bylo jasné, že Stalin se zbavuje nepohodlných osob, které byly proti Sovětskému svazu. Molotov navíc dost jasně dal najevo, že nehodlá vpustit do Polska nikoho ze západních představitelů. Zajímavé však bylo, že Eisenhowerovo rozhodnutí nejit do Berlína bylo správné. Berlín byl pro Stalina až přehnaně důležitý. Neměl žádné výčitky, kdyby nařknul západní spojence ze zločinného avanturismu. Eisenhower i Churchill podcenili Stalina na plné čáře.⁴⁷

Stalin se stále více obával pro něj nehoršího a to, že se Němci domluví se západními spojenci. Ač by to někteří z Němců opravdu přivítali, tak Hitlerovi bylo jasné, že jemu to žádné výhody nepřinese. Tušil, že skončí na popravišti za spáchané zločiny. Stalin se rozhodl, že už je na čase jednat, protože dostal i varovný dopis o neznámého příznivce. Bylo v něm psáno, že ač Britové a Američani odmítli možnost separátního míru, tak je tu stále možnost, že Němci otevrou cestu na západ. Stalin tedy rozhodl, že se na Rokossovského front čekát nebude.⁴⁸

Hned 1. dubna si sezval Stalin k sobě do pracovny v kremle maršály Žukova a Koněva s několika dalšími. Stalin nechal generála Štěmenka přečíst telegram. V něm styčný důstojník Rudé armády popisuje, že Montgomery půjde na Berlín a generál Patton se odkloní ze směru Lipska. Je velmi pravděpodobné, že byl zfalšován, aby mohl na Koněva a Žukova pořádně zatlačit. Po tom co se jich zeptal kdo z koho. Koněv okamžitě odpověděl, že ho dobijí. Stalina toto jednání velmi uspokojovalo, protože rád mezi svými podřízenými vyvolával rivalitu. Stalin byl spokojen a vydal rozkaz. Operace bude připravená

⁴⁷ BEEVOR s. 134-135

⁴⁸ BEEVOR, s. 135-136

nejpozději 16. Dubna. Potom odeslal depeši Eisenhowerovi, ve kterém mu vysvětlil, že Berlín již není strategicky důležitý ani pro Sověty. Také napsal, že své hlavní síly zaměří na jih, kde se setkají se západními spojenci. Tato depeše měla s pravdou jen málo společného a jevila se jako žert.⁴⁹

15. Den před Bitvou

Rudá armáda i přes své dokonalé umění v kamufláži nemohla očekávat, že by se jim bez povšimnutí mohlo podařit zatajit jejich plány na oderské a niské frontě. Žukovův 1. Běloruský a Koněvův 1. Ukrajinský front měly útok zahájit v pondělí 16. Dubna, jak byl předem domluveno. Následovat je měl 2. Běloruský front Rokossovského. Povedlo se jim shromáždit největší palebnou sílu. U Küstrinu byl 14. Dubna proveden průzkum bojem z jeho předmostí. Čujkovově 8. Gardové armádě se povedlo zatlačit na některých místech 20. Divizi tankové pěchoty. Hitler byl vzteky bez sebe.⁵⁰

Důstojníci měli rozkaz vydávat rozkazy nejdéle tři hodiny před útokem. Bylo také přikázáno, aby byli vojáci zkontrolováni, protože Sověti chtěli předejít dezercím a nebezpečí tomu, aby jejich vojáci něco vyzradili nepříteli. Nakonec však tyto snahy byly zbytečné, protože Němcům se podařilo jednoho vojáka zajmout. Od něj se dozvěděli, že ofenziva je naplánována na příští den. Díky tomu bylo Němcům jasné, že někteří jejich vojáci se pokusí o dezerci nebo kapitulaci. Vojáci byli již velmi vystresováni a často jejich jediným přáním bylo se zranit, aby mohli odejít do lazaretu. Jediné co je ještě drželo na místě, byl strach z poprav, která by je mohla potkat při pokusu o útěk. Ve chvíli, kdy se ozývaly Sovětské tlampače, důstojníci zjišťovali, jak špatná morálka vládne. Vojáci se jen obávali, co s nimi bude a kde skončí, až je zajmou Rusové. Němečtí velitelé neměli na výběr než svým vojákům lhát všemi možnými způsoby, aby si je udrželi na místě. Připomínaly veteránům hrůzy, které byly páchany na ženách a co bude znamenat pro jejich rodiny a pro ně samotné, až se dostanou Rusové do Berlína.⁵¹

⁴⁹ Tamtéž, s. 138

⁵⁰ BEEVOR, s. 180

⁵¹ Tamtéž, s. 181

V Berlíně se zatím připravovali na útok. V centru se stavěli tramvaje napříč ulicemi a dávali se do nich cihly a suť. Zatím sovětští vojáci dostali rudé prapory. Ty potom měli vztyčit na významných místech Berlína. Nejslavnější se měli stát ti, kterým se povede jako prvním obsadit Reichstag. Sovětští vojáci však také podléhali strachu. Celou dobu byli hnáni představou ukončení války a návratu domů za svou rodinou. Jenže čím blíže vítězství byli, tím více podléhali strachu ze smrti. Na druhou stranu si přáli dostat vyznamenání, protože by to pro ně a jejich rodinu znamenalo lepší společenské postavení. Překvapivě však horší než smrt byla ztráta některé z končetin, protože z takových se stávali jen obyčejní ubožáci a vyvrhelové. Vladimír Galla a mladý poručík Konrad Wolf byli 15. dubna vysláni k výsledkům prvních německých zajatců. Oba šli již za tmy lesem kolem zamaskované zbrojní techniky. Oba z té nahromaděné síly všude kolem neměli dobrý pocit. Byli však vojáci, kteří museli procházet mnohem větším nebezpečím. Ženisté například měli za úkol odminovávat území. Sovětští vojáci byli vzrušením a strachem bez sebe. Přestože většina z nich již měla hodinky, nesměli se na ně podívat, protože platil přísný zákaz rozsvěcovat. Nikdo nemyslel na nic jiného, než kolik minut zbývá do útoku na Berlín.⁵²

16. Útok začíná.

Generál Čujkov měl výborný výhled na Oderbruch a příkré svahy Seelowských výšin. Brzy za ním přišel Žukov. To mu velkou radost neudělalo, protože ho příliš v lásce neměl již od roku 1942. Navíc ho velmi popudilo, že Žukovův konvoj přijel s naplno rozsvícenými světly. Žukov se objevil ve společnosti generála Kazakova a generála Telegina. Hodiny utíkaly příliš pomalu. Žukov si většinou chtěl frontu před ofenzivou prohlédnout. Tentokrát však díky rozkazům Stalina se musel spolehnout hlavně na fotografický průzkum. Pár minut před začátkem ofenzivy vyšel maršál z bunkru. Vylezli na maskovanou pozorovatelnu. Byly tři hodiny ráno. Najednou byla ozářena celá oblast. Dělostřelci pracovali na plné obrátky. Při útoku nesměli zapomínat na

⁵² BEEVOR, s. 182-186

otevřená ústa, aby ulevili uším. Z počátku si někteří Němečtí vojáci mysleli, že jde jen o provokaci. Zkušenější vojáci však už tušili, že jde o veliký útok. Poddůstojníci okamžitě zareagovali a začali vydávat rozkazy, aby se všichni schovali v krytech. Ti, kteří měli štěstí a přežili, později vzpomínali na ten příšerný pocit v břiše, který je doprovázel. Tyto zážitky naprosto oprávněně nazývali peklem, protože mnozí z nich přišli o sluch. Heinricimu se podařilo díky výpovědi zajatého sovětského vojáka stáhnout většinu 9. armády do druhé zákopové linie. Ne vždy však měli takové štěstí jako případ obětování divize SS 30. Januar.⁵³

Odpor, který nebyl příliš silný, Žukova potěšil. Vydal tedy rozkaz, kterým měl započít generální útok. Do vzduchu byly vyslány různobarevné světlice, to byl signál pro rozsvícení reflektorů. Najednou se rozhostilo světlo jako za bílého dne. Reflektory měli za úkol oslepit Němce, ale nakonec však byli zmateni i Sovětské vojáci. I přes prosbu velitelů předních jednotek, aby světla zhasli, tak učiněno nebylo. Následkem toho někteří vojáci trpěli šeroslepostí. Největší chybou se však stalo bombardování přední linie, která byla skoro prázdná. O to větší překvapení bylo, když do ruských vojáků začali Němci intenzivně střílet z druhé linie. Německou obranu Žukov podcenil a to stálo další vojáky zbytečně jejich životy.“ Jedna z největších výhod Sově⁵⁴tů nad Němci spočívala v ženijní podpoře a logistice“ Žukov byl však velmi tvrdý a málokdy dokázal projevit lítost. Stalin mu během telefonátu připomněl, že Koněvovi se daří mnohem lépe. Naštvaný sice nebyl, ale Žukov věděl, že jeho osud závisí na výsledku.⁵⁵

Plukovník Refior nebyl překvapen, když bylo ráno slyšet dunění od východu. Bombardování bylo natolik silné, že ve východním předměstí Berlína bylo cítit chvění. Lidé si v ulicích věděli, že Rusové jsou už velmi blízko. Ženy se modlily, aby je Američané přijely zachránit včas. I přes Geobbelsovi plamenné řeči již nikdo nevěřil ve zvrát. Berlíňanům bylo naprosto jasné, že v tuto chvíli bylo nejdůležitější zajistit si dostatek potravin na nadcházející

⁵³BEEVOR, s. 188-189

⁵⁴ANTILL, P., *Berlína 1945*, Praha 2007, s. 21

⁵⁵Tamtéž, s. 189-190

období. 16. dubna se zdravotní sestřičky z berlínských nemocnic dozvěděly, že se musí přestěhovat všechny nemocnice včetně kliniky Roberta Kocha do Heilstättenu u Beelitzu. Byl to komplex na jihu a sloužil již za 1. světové války. V roce 1916 se tam léčil dokonce i samotný Hitler. V Zossenu řinčeli telefony jako zblázněné. Generál Kerbs si naléval jednu skleničku za druhou.⁵⁶

Závod mezi Žukovem a Koněvem se naplno rozhořel 16. dubna. Oba dva si nárokovali Berlín jako by byl jejich právoplatným majetkem. Druhý den se počasí vylepšilo. Šturmoviky mohli konečně útočit přesněji na zbylé německé pozice na Seelowských výšinách. Všude okolo hořely statky i celé vesničky, které se staly pastmi pro domácí zvířata, která uhořela po bombardování sovětským dělostřelectvem a letectvem. Na každý takový dům padalo podezření, že zde může sídlit velitelství. Němečtí lékaři již neměli ani šanci zvládat nápor, který se na ně valil. Některé raněné museli nedobrovolně odsoudit k smrti, protože na složité operace čas nebyl. Důležití byli ti, co mohli ještě bojovat. Někteří lékaři po válce v tomto oboru nadále nepokračovali, protože z hlavy nedokázali vytlačit otřesné zážitky, kterými byli svědky.⁵⁷

17. Hitlerovo poslední narozeniny

Hitlerovi 56. narozeniny slavil vůdce 20. dubna. "Hitlerovi narozeniny byly od roku 1933 státním svátkem, a třebaže na dveře klepala Rudá armáda, věrní státníci měli stále pocit, že je musejí oslavit."⁵⁸ Americké a britské letectvo moc dobře vědělo co je za den a proto se rozhodlo odstřelovat o to intenzivněji Berlín. Letci dobře věděli, že je to jejich předposlední nálet, protože Sověti byli již velmi blízko.⁵⁹

Himmler měl zatím v úmyslu vytvořit komunikační kanál se západními spojenci. Měl pocit, že to on by se mohl stát Hitlerovým nástupcem. Na druhou stranu se Goebbles rozhodl zůstat s Hitlerem až do poslední chvíle. V rozhlase popřál Hitlerovi a hlásal, aby Němci neztráceli v Hitlera důvěru,

⁵⁶ Tamtéž, s. 192-193

⁵⁷ BEEVOR, s. 199

⁵⁸ Read, A., Fisher, D., *Pád Berlína*, Praha 2006, s. 345.

⁵⁹ BEEVOR, s. 209

protože je jejich spasitel. Göring, Ribbentrop, Dönitz, Himmler, Kaltenbrunner, Speer, Keitel, Jodl a Kerbs přijeli do Říšského kancléřství. Mnozí z gratulantů, kteří viděli, jak Hitler vypadá sešle a staře ho posílali pryč z hlavního města. Hitler však slepě věřil, že Sověti nemůžou Berlín dobýt. Díky Hitlerovo přesvědčení byla jakákoliv zmínka o evakuaci špatná. V neděli 15. dubna se o tom přesvědčila i Eva Braunová, když mu vyprávěla, jak Dr. Brandt, který byl Hitlerův osobní lékař, odstěhoval svou rodinu na západ. To Hitler bral jako vlastizradu a nechal ho zatknout. Eva Braunová však byla naprosto věrnou společnicí Hitlera. Byla schopna vše mu odsouhlasit a být mu beznadějně věrná. Také se dobrovolně rozhodla zůstat po boku svého milovaného muže, ať se děje cokoliv. Z toho důvodu se 15. dubna přestěhovala do Říšského kancléřství. Podle dostupných informací vždy vystupovala hrdě a nedávala na sobě znát strach.⁶⁰

18. Město v troskách

Pro obyvatele Berlína nastalo špatné období. Velmi významný bunkr byl v Anhaltském nádraží. Měl tři patra a byly zde i zásoby potravin. Ty však v době hladu moc dlouho nevydrželi. Postupně však se podmínky zhoršovali, protože se zde tísnilo 12 000 lidí. Někteří museli vydržet několik dní na jednom místě v pro ně naprosto nepředstavitelných hygienických podmínkách. Začali se také čím dál více množit případy dezerce. Už to nebylo vůbec neobvyklé ba ani ostudné. Na ulicích však bylo velké množství dětí ve velkých uniformách, které jim nepadly. Některé ženy z toho byly díky svým mateřským pudům velmi znechucené. Čím více se blížila sovětská vojska do Berlína, tím více také přibývalo případů znásilnění, protože někteří Němci si nedokázali představit, že zemřou jako panicové. Němky se v těchto chvílích raději oddaly svým vojákům, než hrubým a opilým Sovětům později. Lidé se postupem času měnili ve zvířata, které nezajímal osud ostatních. Snažili se za každou cenu nashromáždit si, co nejvíc zásob to půjde. Často je to stálo život. Takovýmto situacím napomohl i fakt, že Berlín byl bez elektřiny, tudíž i bez rozhlasu.

⁶⁰ BEEVOR, s. 211-212

Nikdo už pořádně nevěděl co je pravda, protože po městě se šířila jedna fáma za druhou.⁶¹

Rusové začali s úspěšnou propagandou ve formě shazování letáků na Berlín a nucení zajatců, aby posílali dopisy domů. Žádali obyvatele Berlína, aby se vzdali a přinutili k tomu i své okolí, protože je čeká mnohem lepší život. Dostanou dostatek potravin a jejich život se konečně vrátí k normálu, na jaký byli zvyklí. Sověti hráli i na city že, protože věděli, že děti jsou pro ně důležitější než cokoliv jiného.⁶²

Speer se rozhodl přijet 23. dubna za Hitlerem z Hamburku, protože mezi nimi byl zvláštní druh přátelství. Dokonce i Eva Braunová Speera zbožňovala. V tuto chvíli ho uvítal dokonce i Bormann, kterého užírala vůči jeho osobě žárlivost. Speerovo magická moc vůči Hitlerovi ho mohla donutit, aby opustil Berlín. Bormann totiž nebyl takový fanatik jako Geobbels, aby šel vstříc sebevraždě. Chtěl se zachránit. Speer šel za Hitlerem, kterého našel jako starce naprosto smířeného se svým osudem. Hitler se zeptal Speera na Dönitze. Pravděpodobně ho chtěl jako svého nástupce. Pak se také Hitler ujistil, že zůstat v Berlíně je správné rozhodnutí. Svěřil se Speerovi s rozhodnutím spáchat sebevraždu, a že Eva Braunová se ho rozhodla následovat. Ještě 23. dubna večer, když Speer byl v bunkru, přišel telegram pro Hitlera. Göring byl přesvědčen o tom, že nástupcem Hitlera bude on a měl strach, že by mohl uplatňovat právo na vládu někdo jiný. Göring však nevěděl, že Hitler už si dávno vybral Dönitze. Bormann se nemusel ani snažit, aby Hitlerovi došlo, jak velká podlost se tu odehrává, protože Göring napsal telegram i Ribbentropovi, kde ho zval ke společným rozhovorům. Okamžitě by Göring zbaven povinností, titulů a pravomocí velitele. Vybral si tedy možnost odstoupení ze zdravotních důvodů. Stal se však v podstatě vězněm, před kterým uzavřeli i kuchyň, aby nemohl spáchat sebevraždu. Speer se ještě před svým odjezdem zastavil za nemocnou Magdou Geobbelsovou a později se i za Evou Braunovou, která si ho pozvala na kus řeči. Chtě nechtě musel tuhle

⁶¹ BEEVOR, s. 230-231

⁶² BEEVOR, s. 232

obyčejnou dívku z Mnichova obdivovat. Ve tři hodiny ráno za ním přišel zdravotník, aby šel ještě k Hitlerovi. Speer se naposledy rozloučil s mužem, který mu kdysi změnil budoucnost. Loučení však proběhlo v chladném duchu.⁶³

19. Hitlerova sebevražda

30. dubna se Hitler rozhodl spáchat sebevraždu. Lehce poobědval, ale bez Evy Braunové. Ta neměla na jídlo pomyšlení. Po jídle se Hitler rozhodl rozloučit se svým věrným personálem, který ho po celou dobu provázel. Eva Braunová se k nim připojila jako vždy pečlivě oblečená a vzala si na sebe šaty, které se Hitlerovi líbily. Po krátkém rozloučení odešli do svého pokoje, kde je nesměl nikdo rušit. Jediný komu se ještě s pláčem povedlo dostat k Hitlerovi, byla jeho věrná obdivovatelka Magda Geobbelsová. Hitler s ní už však komunikovat nehodlal. Magda Geobbelsová ho za pár dnů následovala a přes protesty osazenstva bunkru vzala s sebou i své děti.⁶⁴

Traudi Jungová byla jednou z Hitlerových sekretářek. Po chvíli jí došlo, že nikoho za této situace nenapadlo nakrmit šest Geobbelsových dětí. Našla je a připravila jim malé občerstvení. V tu chvíli všichni uslyšeli výstřel, který znamenal konec jednoho velkého muže pro mnoho Němců (464. pád Berlína). Po chvíli vstoupil Günsche do Hitlerova pokoje. Našel Hitlera s prostřelenou hlavou. Spolkl jed, ale pro jistotu se ještě zastřelil. Krev ztékala z jeho hlavy na koberec. Eva Braunová byla schoulená s nohama pod sebou. U ní nebyl žádný průstřel patrný. Jen spolkla kapsli s kyanidem.⁶⁵

Ve chvíli, kdy zjistil, že jsou oba opravdu mrtví, zavolal strážné. Těla se musela zabalit do dek a odnést co nejrychleji do předem připravené jámy pro tento účel. Erich Kempka byl Hitlerův osobní řidič. Ten dorazil se zhruba 150

⁶³ BEEVOR, s. 236-237

⁶⁴ READ, A., FISHER, D., *Pád Berlína*, Praha 2006, s. 464.

⁶⁵ READ, s. 464-465

litry benzínu. Přes snahu těla zapálit se jim to vůbec nedařilo. Nakonec se podařilo. Těla hořela a všude se vznášel černý kouř. „Jakmile plamen, roznícen benzínem přineseným z garáže kancléřství vyhasl, byly pozůstatky těl pohřbeny v jiném nedalekém kráteru“.⁶⁶ Všichni přítomní naposledy pozdravili svého Vůdce nacistickým pozdravem.⁶⁷

20. Dobyť Reichstagu

Hlavní úder začal 30. dubna v odpoledních hodinách. Pěšáci sovětské armády byli v transu. Zaútočili tedy po schodech směrem branám. Brány však byly zazděné. Nakonec se ve zdi podařilo vystřílet otvory, kterými se dostali vojáci dovnitř. V budově vládla tma a kouř. V té chvíli zuřili boje, muž proti muži. Ve dvě odpoledne se nakonec podařilo z druhého patra mávat praporem. Nakonec se podařilo dostat se na střechu kolem jedenácté hodiny večer a sedm minut před půlnocí vlála rudá vlajka. Jediný zádrhel bylo, že ho nikdo nemohl vyfotit. Žukov naléhal na to, aby byl Berlín vyčištěn do 1. května. Čujkov mu však musel říct, že to není možné. Němci stále měli snahu urputně bránit své město.“ Pro Stalina by bývalo bylo nesrovnatelně těžší dopustit nebo dokonce ospravedlnit barbarství Rudé armády v Německu roku 1945, kdyby Němci neodolávali až do konce“.⁶⁸ Žukov nebyl s vývojem spokojen, ale očekával ho.⁶⁹

21. Konec nacistického Německa

Azybov se svou rotou odpočíval ve sklepení. Vyčkávali před začátkem bombardování kancléřství, které je čekalo. Velitel roty Kiseljov přepočítával své muže. Z původních 104 mu jich zbylo pouze 20. Najednou se objevil člen hlídky s tím, že si ho žádají Němci. Kiseljov si se upravil a šel. Když vylezl ven, zakřičel, kdo si ho žádá. Byli to němečtí vyjednávači. Měli text určený maršálu

⁶⁶ KEEGAN, J., *Druhá světová válka*, Praha-Plzeň 2003, s. 528

⁶⁷ READ, s. 465

⁶⁸ KEEGAN, s. 607

⁶⁹ READ, s. 465-467

Žukovovi. Dali jim rozkaz, aby tedy vyšli s rukama nad hlavou. Byli čtyři postarší vojáci a jeden chlapec z Hitlerjugend. Nesli žádost o příměří. Vojáci byli radostí bez sebe. Jako by ani nedoufali, že tato slova zaslechnou. Ve středu 2. Května ráno se generálporučík Helmuth Weidling osobně vzdal.⁷⁰ „ Bitva o Německo začala jako nejrozsáhlejší vojenská akce 20. století a skončila jako jeho největší lidská tragedie.“⁷¹

⁷⁰ READ, s. 477-479

⁷¹ HASTINGS, M., *Armageddon*, Praha2008, s. 609

22. Závěr

Ve své bakalářské práci jsem chtěl dosáhnout několika cílů. Jedním z cílů bylo poukázat na skutečnost, že 2. světová válka byla velmi důležitým mezníkem novodobých dějin. Byla to velmi krutá válka, ve které umíralo velké množství nevinných civilistů i vojáků na obou stranách.

Pád Berlína byl logickým důsledkem velkého náporu sovětských vojsk a západních spojenců. Přes neustále popírání této možnosti nacistickými předáky a hlavně samotným Hitlerem se Berlín po urputných bojích 2. května 1945 definitivně vzdal.

23. Seznam literatury

ANTILL, P., *Berlín 1945, Konec „tisícileté“ říše*, Praha 2007.

BEEVOR, Antony, *Pád Berlína 1945*, Praha 2004.

CÍLEK, R., *Čas vítězů, čas poražených*, Praha 2008.

HASTINGS, M., *Armageddon, Bitva o Německo 1944-1945*, Praha 2008.

KEEGAN, J., *Druhá světová válka*, Praha-Plzeň 2003.

OVERY, R., *Rusové ve válce 1941-1945*, PRAHA-PLZEŇ 2004.

READ, A., FISHER, D., *Pád Berlína*, Praha 2006.

24 .Resümee

Ich habe mich den Fall von Berlin 1945 als mein Thema ausgewählt. In meiner Arbeit habe ich mit der ersten Januarwoche angefangen, wann der Niedergang schon verlief. Von Osten kamen hungrige Flüchtlinge und in Berlin war auch aussichtslose Situation, weil die Stadt von den Alliierten bombardiert wurde. Bewohner und Soldaten wurden auch für eine kleine Andeutung des Landesverrates oder Desertion hingerichtet. Hitler ist schrittweise in den Hintergrund zurückgezogen und aus ihm ist menschliche Ruine geworden. Er war sehr schwach und krank, was auf seine Kommandanten und andere nahen Menschen keinen guten Eindruck machte. Im Vordergrund des Interesses war plötzlich Goebbels, der Aufmerksamkeit und pompösen Zeremonien liebte. Ich erwähne auch den Verlauf der Konferenz in Jalta. Hier hat Stalin Teil Berlins und Beherrschung Polens gewonnen. Polen sollte ihm als ein Stoßstangen-Staat für den Schutz der Sowjetischen Union dienen. Stalin ist gelungen die Alliierten beeinflussen auch dank des verschlechterten Zustands Roosvelts.

Ich widme mich auch den Visla- und Odrafluss Operationen. Ich behandle Eroberung von einigen sehr wichtigen deutschen Städten vor dem Einmarsch der sowjetischen Armee in Berlin. Ich erwähne auch ein allgemeines Leiden von östlichen und westlichen Preußen und von Pommern.

Zum Schluss behandle ich selbstverständlich ausführlich den Fall von Berlin und die Verteilung der sowjetischen Armee und die Vorbereitung den Volkssturmeinheiten und Hitlerjugendeinheiten auf die Abwehr Berlins. Diese Abwehr wurde im Voraus verloren, weil den Deutschen Munition, Treibstoffe und hauptsächlich gute und erfahrene Soldaten fehlten. Bis den 29. April 1945 wurde der größte Teil Berlins erobert. Nachfolgend ist am 30. April der sowjetischen Armee gelungen, den Angriff auf Reichskanzlei zu angefangen. Nachdem Hitler festgestellt hat, dass hier keinen Weg zurück ist, beging er mit

seiner Neuvermählte Eva Braun den Selbstmord. Am 2. Mai haben hoffnungslose Kämpfe wegen dem Befehl von General Weidling beendet und die berlinerische Garnison hat sich ergeben. Der Kampf um Berlin wurde zum Höhenpunkt des Zweiten Weltkrieges und brachte den Verlust von vielen menschlichen Leben auf beiden Seiten.